

ارزیابی سواد اطلاعاتی رایانه ای در بین دانشجویان دانشگاه پیام نور تبریز

جهانگیر قلی پور^۱، حمیده زارعی^۲

^۱ دکترای مدیریت اطلاعات - دانشگاه تبریز

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه تبریز

چکیده

در این عصر که بالا بودن سطح سواد و اطلاعات به عنوان مهم ترین رکن توسعه در هر جامعه ای محسوب می شود فناوری اطلاعات بر تمام جوانب علمی، صنعتی، تجاری، اقتصادی و حتی سیاسی تأثیر شگرفی گذاشته و با استفاده از فناوری، کارها آسان تر شده و در تمامی جوانب پیشرفت رشد چشمگیری داشته است. در عصر اطلاعات روش های تشخیص سواد به دلیل گسترش علم اطلاع رسانی و فناوری اطلاعات دشوارتر شده و تحلی کاملاً بنیادی در مفهوم و محتوای سواد به وجود آمده است. داشتن سواد اطلاعاتی در بین افراد به خصوص دانشجویان که ارتباط مستقیمی با تولید علم دارند یک ضرورت محسوب می شود. بنابراین دانشجویان برای موفقیت در عصر حاضر، نیاز به آشنایی با رایانه و فناوری اطلاعات دارند. هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی سواد اطلاعاتی رایانه ای دانشجویان دانشگاه پیام نور تبریز می باشد. در این تحقیق، یافته ها نشان می دهند که ۸۱٪ از دانشجویان پیام نور در استفاده از مهارت های سواد اطلاعاتی رایانه ای در وضعیت مطلوبی قرار گرفته اند.

کلید واژه ها: سواد اطلاعاتی، فناوری اطلاعات، اینترنت، سواد رایانه ای

مقدمه

مفهوم سواد اطلاعاتی

واژه سواد از گذشته تا به حال از تکامل تدریجی برخوردار بوده است در گذشته فرد با سواد به شخصی می گفتند که قادر به خواندن، نوشتن و درک زبان بومی خود بود. اما امروزه مهارت های دیگری نیز برای بهره گیری از اطلاعات مطرح شده که مستلزم حضور با نشاط در جهان ارتباطات و تعامل پویا با رسانه های مبتنی بر فناوری است این گونه مهارت ها در عبارت سواد اطلاعاتی خلاصه می شود که آنها را برای اولین بار ژورکوفسکی در سال ۱۹۷۴ میلادی مطرح کرده است (انجمن کتابداری آمریکا^۳، ۱۹۹۵).

تعاریف متعددی از سواد اطلاعاتی ارائه شده است که تعدادی از آنها به شرح زیر می باشد.

- سواد اطلاعاتی مجموعه ای از انواع دانش و مهارتهاست که برای زندگی پویا در عصر اطلاعات و بقا در دوران رقابتهای فشرده آموزشی، علمی و حرفهای ضروری است. به همین سبب، سواد اطلاعاتی به عنوان مهارتهای یادگیری مادام العمر شناخته شده است و دانش و مهارت پایه برای تمام گروههای علمی در سنین مختلف محسوب می شود (پریخ، ۱۳۸۶).
- انتخاب رفتار اطلاعاتی مناسب برای دستیابی به اطلاعات مورد نیاز از طریق هر روش یا رسانه ممکن و با آگاهی لازم در خصوص اهمیت استفاده خردمندانه و صحیح از اطلاعات (و بر^۴، ۲۰۰۲).
- توانایی دسترسی، ارزیابی و استفاده از اطلاعات با بهره گیری از منابع مختلف (هیریس^۵، ۲۰۰۵).
- سواد اطلاعاتی وسیله ای است برای توانمندی فردی و این توانمندی به مهارت فرد در تحلیل و انجام تحقیقات و استقلال او در جستجوی حقیقت کمک می کند. سواد اطلاعاتی به فرد توانایی بحث می بخشد این مهارت فرد را برای یادگیری مادام العمر آماده می کند و موجب می شود تا افراد از موفقیت در تامین نیازهای اطلاعاتی لذت ببرند (داورپناه، ۱۳۷۸).

آنچه در تعاریف سواد اطلاعاتی به سادگی بیان شده است: "ظرفیت شناسایی به اطلاعات، سپس شناسایی، دسترسی، ارزیابی و به کار بردن اطلاعات ضروری نیاز دارد. یک باسواد اطلاعاتی شخصی است که یادگرفته تا چگونه یاد بگیرد." سواد رایانه ای به طور خاص بیشتر به کار کردن با رایانه برای انجام کارهای خانگی و اداری گفته می شود، به علاوه اینکه افراد بتوانند نیازهای خود را از طریق شبکه جهانی اینترنت هم برطرف سازند (کوکبی، ۱۳۸۵). بدین صورت بیشتر با نرم افزارهایی مثل سیستم عامل، نرم افزارهای اداری مثل آفیس و مرورگر باید کار کنند. این برنامه ها معمولاً توسط شرکت ها و سازمان های مختلف تولید می شوند که کاربران به خواست خود می توانند از یکی از آنها استفاده کنند. اینترنت هم جزئی از بخش هایی است که یک کاربر رایانه با سواد رایانه ای مناسب باید بتواند از آن بهره برداری نماید. دریچه استفاده از

³ ALA; American Library Association

⁴ Webber S.

⁵ Harris, M. R

اینترنت همان مرورگر است که نرم افزاری رایگان و کارا برای باز کردن صفحات مختلف وب می باشد. کار کردن با این نرم افزار به منزله کار کردن با اینترنت است. چون در اصل این برنامه است که دستورات شما را گرفته و به سرویس دهنده ها برای نمایش یک صفحه اینترنتی می دهد، و در نهایت صفحه مورد نظر را به شما نشان می دهد.

اباذری (۱۳۹۲) در پژوهش خود که به بررسی تطبیقی میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه های تهران، شهید بهشتی، تربیت مدرس، علوم پزشکی ایران و علوم پزشکی شهید بهشتی پرداخت، نشان داد میزان آشنایی و مهارت دانشجویان همه دانشگاهها در زمینه های مختلف میانگین بالای ۳/۵ داشتند و در حد مطلوبی بودند. همچنین سواد اطلاعاتی همه دانشگاهها در حد متوسط بود.

ایسنبرگ^۶ (۲۰۰۷) در پژوهشی با عنوان مهارتهای اساسی عصر اطلاعات، اهمیت اقتصادی سواد اطلاعاتی و مهارتهای آن را نشان داده و نتیجه گرفته است که مهارتهای سواد اطلاعاتی و سوادآموزی اطلاعات باعث روان شدن در فناوری اطلاعات شده و استانداردهای آن برای تحصیلات عالی از لحاظ اطلاع رسانی کفایت می کند و چشم انداز اقتصادی آینده را نشان میدهد.

مفهوم فناوری اطلاعات

ICT (Information & Communication Technology) عبارت است از فناوری هایی که فرد را در ضبط، ذخیره سازی، پردازش، بازیابی، انتقال و دریافت اطلاعات در قالب صوت، تصویر، گرافیک، متن، عدد و... با استفاده از ابزار رایانه ای و مخابراتی یاری می دهند. اعضای خانواده فناوری اطلاعات عبارتند از رایانه های بزرگ، نشر الکترونیکی، آموزش از راه دور شبکه های رایانه ای محلی و جهانی، اینترنت و... کاربرد دیگر رایانه و فناوری اطلاعات استفاده از آن در آموزش است. در واقع یکی از نوید دهنده ترین و رو به رشدترین دستاوردهای پیشرفت فناوری اطلاعات و ارتباطات یاددهی/یادگیری الکترونیکی و مبتنی بر اینترنت است، که مواردی نظیر کمبود فضای آموزشی، حجم انبوه اطلاعات در دسترس و درگیریهای زمانی استادان و دانش پژوهان ضرورت آن را بیش از پیش آشکار میسازد. با در اختیار داشتن فناوری اطلاعاتی و ارتباطی مختلف و پیشرفته امکان برقراری سریع ارتباط و تبادل سریع اطلاعات بیش از پیش میسر می گردد.

با استفاده از ICT در دانشگاه، آموزش گیرنده و آموزش دهنده ها تشویق و تقویت می شوند تا از کامپیوتر در تمامی ابعاد تحصیلی و کاری شان استفاد کنند (پورمحمد باقر، ۱۳۸۷).

با وجود اینکه در عصر انفجار اطلاعات قرار داریم فناوری های اطلاعاتی تکنولوژی های مدرن و اینترنت روز به روز گسترده تر شده نیاز مراکز آموزش عالی به استفاده از این فناوری ها و امکانات محسوس تر می شود و نیاز یک دانشجو به ابزار هایی برای کسب سریع تر و مناسب تر اطلاعات ضروری است.

⁶ Eisenberg. M. B.

هدف

هدف از این مقاله بررسی میزان سواد اطلاعاتی رایانه ای در بین دانشجویان است با توجه به اطلاعاتی که دانشجویان در دوره تحصیل در دانشگاه به دست می آورند آیا خود به تنهایی می توانند نیاز های اطلاعاتی خود را برطرف سازند یا نه؟ در ادامه مطلب با توجه به اینکه امروزه یکی از ابزار های دسترسی به اطلاعات با رایانه امکان پذیر است سواد اطلاعاتی رایانه را مورد بررسی قرار می دهیم .

سواد اطلاعات رایانه ای

در کشور های پیشرفته بیش از نیم قرن است که رایانه بخش مهمی از ملزومات جامعه را تشکیل می دهد در این مدت انواع رایانه از سوی صد ها تولید کننده به بازار عرضه شده است (منتظر، ۱۳۸۶). رقابت شدید در تولید و توزیع رایانه موجب ارائه انواع سخت افزار ها و نرم افزارهای رایانه ای به بازار جهانی شده و روز به روز نیز به تنوع آنها افزوده شده امروزه سرعت و دقت ، حجم بالای ذخیره سازی رایانه باعث شده در همه جا از جمله مراکز تولیدی ، صنعتی ، خدماتی از آنها استفاده شود. رایانه که پیش از این صرفا در محاسبات به کار گرفته می شد اینک در پردازش انواع اطلاعات کاربرد دارد. امروزه رایانه در اختیار عموم قرار دارد به جرأت می توان گفت که نا آشنایی با این فناوری یک ضعف شدید تلقی می شود. رایانه بیش از آنکه فناوری باشد ابزار کار است و به آنچه برای به کارگیری آن لازم است دانش فناوری نمی گویند بلکه به آن سواد رایانه ای اطلاق می شود (رومانوف، ۲۰۰۷). سواد رایانه ای توانایی استفاده و به کارگیری رایانه و نرم افزار های آن برای انجام کارهاست. سواد رایانه ای آگاهی از قابلیت های محاسباتی و توانایی تشخیص و بیان روشن مسائلی است که به کمک فناوری رایانه قابل حل است. این آگاهی شامل برنامه نویسی برای رایانه ها نمی شود . سواد رایانه ای گسترش از سواد سنتی است که مستلزم توانایی شخص در انجام اعمال اصلی و پایه با رایانه است اعمالی مثل استفاده از نرم افزار های از پیش آماده، نرم افزار های کتابخانه ای، بانک های اطلاعاتی روی لوح های فشرده، پایگاه های اطلاعاتی پیوسته و اطلاعات شبکه ای روی اینترنت. خلاصه آنکه سواد رایانه ای سطحی از خبرگی و آشنایی با رایانه است که بیشتر به توانای استفاده از رایانه و نرم افزار های آن برای انجام وظایف کاربردی است (میرجلیلی، ۱۳۸۵).

با گسترش جوامع اطلاعات مفهوم سواد از وجه سنتی خود به سواد اطلاعات که ملازم به سواد رایانه ای و بلکه فراتر از آن است ، گسترش یافته و به عنوان یک قابلیت پایه برای کسانی که باید در گروه های آموزشی این جوامع مشارکت داشته باشند شناخته شده است . در حال حاضر حجم عظیمی از اطلاعات در محیط های الکترونیکی و مجازی انتشار می یابند و با رشد سریع اطلاعات، استفاده از فناوری های اطلاعاتی جزو ضروریات است و یکی از مهم ترین حوزه های کاربردی فناوری اطلاعات دانشگاه پیام نور می باشد که برپایه ی تحقیق و پژوهش بنا گردیده است و برای اینکه محققان و پژوهشگران این مرکز بتوانند از منابع اطلاعاتی الکترونیکی و دیجیتالی به نحو احسن استفاده نمایند نیازمند شناخت کافی از ابزارها ، فنون و امکانات جستجو در محیط های الکترونیکی اطلاعات و دسترسی کارآمد به اطلاعات هستند .

امروزه دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی بالاخص دانشگاه پیام نور به جهت دستیابی به منابع دانش الکترونیکی جهت تحقیق و پژوهش اساتید و دانشجویان خود سالانه مبالغ هنگفتی صرف خرید و اشتراک منابع الکترونیکی، راه اندازی کتابخانه های دیجیتالی و خرید نرم افزارهای جامع کتابخانه ای می نمایند که عدم توانایی مهارت های سواد اطلاعات رایانه ای از سوی محققان و دانشجویان در استفاده از این منابع عملا هزینه های تخصیص داده شده را ابطال می کند.

بنابراین با توجه به مطالب ذکر شده و نتایج پژوهش های مربوط به سواد اطلاعات رایانه ای دانشجویان می توانند الگویی جهت برنامه ریزی آموزشی و پژوهشی دانشگاه پیام نور باشد.

روش پژوهش

این پژوهش مجموعه سوال های سواد اطلاعات رایانه ای موجود از طریق توزیع پرسشنامه بین دانشجویان مقطع کارشناسی و ارشد پیام نور تبریز جمع آوری گردیده است تعداد ۶۰۰ نفر از دانشجویان دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد معیار ورود در این مطالعه را داشتند. روش نمونه گیری در این پژوهش از نوع تصادفی طبقه ای بود که با توجه به مقطع تحصیلی و با رعایت تناسب جنسیتی براساس جدول نمونه گیری چینگی^۸ (۱۹۹۰) تعداد ۱۴۷ دانشجو انتخاب گردید. سوالات پرسشنامه به سه دسته تقسیم می شوند که دسته اول شامل سوالات سواد رایانه ای دسته دوم سوالات سواد اینترنتی و دسته سوم مربوط به استاندارد های سواد اطلاعاتی می باشد. جواب سوالات پرسشنامه سه گزینه ای بوده که گزینه اول مخالفم، گزینه دوم نظری ندارم و گزینه سوم موافقم می باشد. جهت سهولت مقایسه ارزیابی پرسشنامه بر اساس نمره میانگین بوده و میانگین کمتر از ۲ عدم مهارت های لازم را نشان می دهد و میانگین ۲ به بالاتر نشانگر توانایی در مهارت های سواد اطلاعاتی رایانه ای را نشان می دهد. داده های گردآوری شده با استفاده از آمارهای توصیفی و میانگین در نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ تحلیل شدند.

جامعه آماری پژوهش در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. جامعه آماری پژوهش

مقطع تحصیلی	خانم	آقا	جمع کل
کارشناسی	۵۵	۴۰	۹۵
کارشناسی ارشد	۳۲	۲۰	۵۲
جمع کل	۸۷	۶۰	۱۴۷

^۸ Çingi, H.

براساس جدول ۱ از مجموع ۱۴۷ دانشجویی که پرسشنامه را پر کرده اند تعداد ۸۷ نفر دانشجوی خانم و تعداد ۶۰ نفر را دانشجویان آقا در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد تشکیل می دهند .

یافته های پژوهش در جدول ۲ نشان می دهد که میزان آشنایی دانشجویان در مقطع کارشناسی با رایانه و سیستم های عامل میانگین (۲/۵۴) بوده که بیشترین میزان مربوط به آشنایی با مفاهیم فناوری اطلاعات بوده بامیانگین (۲/۶۲). میزان آشنایی در بین دانشجویان کارشناسی ارشد (۲/۶۳) بوده که بیشترین میزان مربوط به مهارت استفاده از رایانه و سیستم عامل با میانگین (۲/۷۱) می باشد.

جدول ۲. تعیین دانش دانشجویان برای مهارت در استفاده از رایانه و فناوری اطلاعات (میانگین از ۳ می باشد)

مهارت در استفاده از رایانه و سیستم عامل ها			کارشناسی			کارشناسی ارشد		
خانم	آقا	جمع میانگین	خانم	آقا	جمع میانگین	خانم	آقا	جمع میانگین
۲.۵۵	۲.۶۰	۲/۵۷	۲/۷۴	۲/۶۹	۲/۷۱	۱ مهارت استفاده از اینترنت و رایانه		
۲.۶۸	۲.۵۶	۲.۶۲	۲.۷۵	۲/۶۱	۲/۶۸	۲ آشنایی با مفاهیم فناوری اطلاعات		
۲/۴۶	۲/۶۶	۲/۵۶	۲/۶۴	۲/۶۶	۲/۶۵	۳ توانایی در مدیریت سیستمهای عامل و برنامه های نرم افزاری		
۲/۳۵	۲/۵۴	۲/۴۴	۲/۵۱	۲/۴۹	۲/۵۰	۴ مهارت در مدیریت فایلها و سازماندهی اطلاعات جمع آوری شده		
۲/۵۱	۲/۵۹	۲/۵۴	۲/۶۶	۲/۶۱	۲/۶۳	جمع		

در جدول ۲ نتایج پژوهش در مقطع کارشناسی آقایان (۲/۵۹) در مهارت استفاده از رایانه و سیستم عامل نسبت به خانمها بیشتر می باشد، ولی در مقطع کارشناسی ارشد نسبت خانمها (۲/۶۶) به آقایان در مهارت استفاده از رایانه و سیستم عامل بیشتر می باشد . بیشترین میزان استفاده از مهارت های رایانه ای مربوط به خانمها در مقطع ارشد با میانگین (۲/۷۵) می باشد و کمترین مهارت در مدیریت فایله و سازماندهی اطلاعات جمع آوری د با میانگین (۲/۳۵) مربوط به خانمها در مقطع کارشناسی می باشد و در کل میزان استفاده از رایانه در بین دانشجویان کارشناسی ارشد بیشتر از دانشجویان در مقطع کارشناسی می باشد. همچنین در آشنایی با مفاهیم پایه فن آوری اطلاعات که در حوزه های جمع آوری، ذخیره سازی، پردازش، حفاظت، انتقال و نمایش اطلاعات کاربرد داشته، دانشجویان کارشناسی ارشد تسلط بیشتری نسبت به دانشجویان در مقطع کارشناسی داشته اند.

میزان توانایی کار با اینترنت و استفاده از سرویسهای اینترنت (Chat, Search, Email) به تفکیک مقطع دانشگاهی و جنسیت دانشجویان مورد بررسی و مقایسه قرار گرفت و بر اساس نتایج به دست آمده میزان آشنایی دانشجویان در مقطع کارشناسی با مهارت های استفاده از اینترنت با میانگین (۲/۲۶) بوده که بیشترین میزان مربوط به مهارت استفاده از اینترنت بوده با میانگین (۲/۶۲) میزان آشنایی دانشجویان

مقطع کارشناسی ارشد با مهارت‌های استفاده از اینترنت با میانگین (۲/۵۱) بوده که بیشترین میزان مربوط به مهارت استفاده از اینترنت بوده با میانگین (۲/۸۰) می باشد. جدول ۳

جدول ۳. تعیین دانش دانشجویان برای مهارت در استفاده از اینترنت

مهارت در استفاده از اینترنت			کارشناسی			کارشناسی ارشد		
خانم	آقا	جمع میانگین	خانم	آقا	جمع میانگین	خانم	آقا	جمع میانگین
۲/۶۲	۲/۵۷	۲/۵۹	۲/۸۱	۲/۸۰	۲/۸۰	۱- مهارت استفاده از اینترنت		
۲/۲۹	۲/۲۹	۲/۲۹	۲/۶۵	۲/۵۲	۲/۵۸	۲- توانایی در استفاده از پست الکترونیکی (ایمیل و Alert email، شبکه های اجتماعی		
۲/۴۶	۲/۵۲	۲/۴۹	۲/۷۵	۲/۴۲	۲/۵۸	۳- آشنایی با موتور های جستجوگر عمومی و تخصصی		
۱/۸۱	۱/۶۰	۱/۷۰	۲/۱۱	۲/۱۸	۲/۱۴	۴- توانایی استفاده از پایگاه های اطلاعاتی		
۲/۲۹	۲/۳۴	۲/۲۶	۲/۵۸	۲/۴۸	۲/۵۱	جمع کل		

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می شود میزان استفاده از مهارت های اینترنت در بین افراد خانم مقطع کارشناسی میانگین (۲/۲۹) بوده و در آقایان میانگین (۲/۲۴) بوده که خانمها نسبت به آقایان مهارت بیشتری نشان داده اند و این قیاس در خانمها مقطع کارشناسی ارشد (۲/۵۷) و در آقایان (۲/۴۸) بوده که در این مقطع هم خانم ها نسبت به آقایان مهارت های بیشتری در استفاده از اینترنت نشان داده اند. بیشترین میزان استفاده از مهارت های اینترنتی مربوط به خانمها با میانگین (۲/۸۱) در مقطع ارشد می باشد و کمترین استفاده مربوط به افراد آقا در مقطع کارشناسی توانایی استفاده از پایگاه های اطلاعات با میانگین (۱/۶۰) می باشد. آشنایی دانشجویان با پایگاههای اطلاعاتی بسیار کمتر از آشنایی آنها در مهارت استفاده از اینترنت است. با توجه به اینکه مطالب پایگاههای اطلاعاتی پربارتر از موتورهای جستجوگر مانند یاهو و گوگل است ولی در حالت کلی دانشجویان آشنایی بیشتری به این موتورهای جستجوگر دارند و در اکثر جستجوی نیازهای اطلاعاتی خود از این موتورهای جستجوگر عمومی استفاده می کنند.

استاندارد های سنجش دانشجویان با سواداطلاعات رایانه ای با استفاده از استانداردهای مربوط امکان پذیر بوده که در بخش سوم سوالات پرسشنامه مهارت ها و استانداردهای سواد اطلاعات رایانه ای آورده شده است که این قابلیت های ارائه شده، بیانگر کلی از فرآیندی است که به وسیله آن می توان نشانگر های خاصی را که مشخص کننده یک دانشجوی با سواد اطلاعات رایانه ای هستند، تعیین کنند (قالب استاندارد)

جدول ۴. بررسی میزان مهارت های دانشجویان در سواد اطلاعاتی رایانه ای

میزان مهارت های دانشجویان در سواد اطلاعاتی رایانه ای			کارشناسی			کارشناسی ارشد		
			خانم	آقا	جمع	خانم	آقا	جمع
			میانگین	میانگین	میانگین	میانگین	میانگین	میانگین
۱ تشخیص نیاز اطلاعاتی			۱/۹۸	۲/۳۶	۲/۱۷	۲/۶۵	۲/۷	۲/۶۷
۲ دسترسی موثر به اطلاعات مورد نیاز			۲/۰۹	۲/۱۷	۲/۱۳	۲/۳۶	۲/۳۸	۲/۳۷
۳ ارزیابی و بررسی منابع اطلاعاتی			۲/۵۱	۲/۵۰	۲/۵۰	۲/۷۳	۲/۷۲	۲/۷۲
۴ توانایی استفاده موثر از اطلاعات			۲/۴۴	۲/۴۱	۲/۴۲	۲/۶۳	۲/۵۹	۲/۶۱
۵ رعایت اصول اخلاقی و قانونی استفاده از اطلاعات			۲/۷۹	۲/۴۴	۲/۶۱	۲/۶۹	۲/۵۱	۲/۶
			۲/۳۶	۲/۳۷	۲/۳۶	۲/۶۱	۲/۵۸	۲/۵۹

برای بررسی میزان مهارت سواد اطلاعات رایانه ای به تفکیک مقطع تحصیلی و جنسیت به سوالات استاندارد های پنجگانه دانشجویان جواب داده اند که براساس نتایج به دست آمده نمره میانگین دانشجویان کارشناسی ۲/۳۶ و کارشناسی ارشد ۲/۵۹ می باشد که میانگین خانمها در مقطع کارشناسی ۲/۳۶ و ارشد ۲/۶۱ می باشد و میانگین دانشجویان آقا در مقطع کارشناسی ۲/۳۷ و در مقطع ارشد ۲/۵۸ می باشد که بیشترین میانگین مربوط به استاندارد پنجم یعنی رعایت اصول اخلاقی و قانونی استفاده از اطلاعات توسط دانشجویان خانم در مقطع تحصیلی (۲/۷۹) می باشد و کمترین میانگین مربوط به استاندارد اول در تشخیص نیازهای اطلاعات است که توسط دانشجویان خانم در مقطع کارشناسی از مهارت کمتری در این مورد برخوردار هستند. در نگرش کلی به جدول ۴، از طرف دانشجویان استاندارد دوم " دسترسی موثر به اطلاعات مورد نیاز" کمترین امتیاز را از بین ۵ استاندارد کسب کرده است. یعنی دانشجویان در دسترسی به اطلاعات مورد نیاز خود دچار مشکل می باشند.

بحث و نتیجه گیری

در پژوهش حاضر دانشجویان با مهارت‌های سواد اطلاعاتی رایانه ای آشنایی نسبتاً بالایی دارند. در بررسی توانایی دانشجویان نزدیک به (۸۷٪) آنها مهارت‌های استفاده از رایانه و سیستم‌های عامل را داشتند. در ارزیابی مهارت در فناوری اطلاعات، مهارت پاسخ دهندگان بالای ۸۱٪ بوده که این نشانگر مطلوب بودن آنان در استفاده از این مهارت‌ها می باشد. ولی بطور کلی دانشجویان در مهارت مدیریت فایل‌ها و سازماندهی اطلاعات جمع آوری شده نسبت به مهارت‌های دیگر عملکرد کمتری داشته اند که اینهم مستلزم برگزاری آموزش‌های سخت افزار و نرم افزار می باشد.

مهارت کاربردی دیگر در سواد اطلاعاتی رایانه ای "مهارت در استفاده از اینترنت و شبکه جهانی وب می باشد. در تحقیق حاضر میزان آشنایی دانشجویان (۸۰٪) در حد مطلوب بوده و در یادگیری مهارت‌های ادراکی و مفهومی نقش بسزایی دارد.

از لحاظ جنسیت دانشجویان و سطح مهارت آنان در استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی تفاوت معناداری وجود نداشت. اما بین مقطع تحصیلی دانشجویان در میزان مهارت آنان در استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی رابطه معناداری وجود داشت. در حالت کلی میتوان اشاره کرد که دانشجویان در استفاده از این مهارت ضعیف بوده و در حد مطلوب این مهارت را کسب نکرده اند که یکی از علت های ضعف دانشجویان عدم برگزاری کارگاه‌های آموزشی از سوی دانشگاه می باشد.

پیشنهادهات

- ✓ به منظور ارتقای مهارت‌های سواد اطلاعاتی رایانه ای، پیشنهادات زیر توصیه می گردد.
- ✓ ایجاد دوره های آموزش استفاده از فناوریهای اطلاعاتی برای تمامی دانشجویان و اساتید دانشگاه
- ✓ لینک‌های دایمی پایگاه‌های اطلاعاتی بر روی سایت دانشگاه که دانشجویان و کاربران دانشگاه براحتی بتوانند دسترسی داشته باشند
- ✓ پشتیبانی کامل امور داده ای دانشگاه بر روی سیستم‌های عاملی از لحاظ سخت افزاری و نرم افزاری
- ✓ برگزاری دوره های سواد رایانه ای بطور منظم در دانشکده های مختلف دانشگاه.

منابع

- ابادزی، زهرا ۱۳۹۲ بررسی تطبیقی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران دانشگاهها، پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه آزاد، واحد تهران شمال.
- پریخ، مهری (۱۳۸۶) آموزش سواد اطلاعاتی: مفاهیم، روشها و برنامه ها. تهران: کتابدار.
- پورمحمد باقر، لطیفه (۱۳۸۷) "نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش مراکز دانشگاهی" مجله فناوری و آموزش، سال سوم، جلد ۳، شماره ۱، ص ۶۷.
- داورپناه، محمدرضا (۱۳۷۸) برنامه ریزی زیرساخت تکنولوژی اطلاعات در کشورهای در حال توسعه، فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی ۱ ص ۲۰۴-۱۱.
- کوکبی، مرتضی (۱۳۸۵) مارک. در دایره المعارف کتابداری و اطلاع رسانی. سرویراستار عباس حری، ویراستار همکار نرگس نشاط، دستیاران علمی محمدحسن رجبی، نرگس نشاط. (ج. ۲، ص. ۱۶۵۲). (تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
- منتظر، غلامعلی (۱۳۸۶) "طراحی مدل توسعه سواد اطلاعاتی در ایران" فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، شماره ۴۴،
- میر جلیلی، حسین (۱۳۸۵) "سواد اطلاعاتی نگاهی به تحول مفهوم سواد در عصر اطلاعات" فصلنامه کتاب ۶۵، ۱۳۸۵
- American Library Association Presidential Committee on Information Literacy (1998). Final Report. Available: <http://infolit.org/document.html>
- Çıngı, H. (1990). Örnekleme kuramı. Ankara üniversitesi, s:69.
- Eisenberg, M. B. (2007). "Information Literacy: Essential skills for the Emmett, A., & Emde, J. (2007). Assessing information literacy skills using the ACRL standards as a guide. Reference Services Review, 35(2), 210-229.
- Harris, M. R (2005). The librarian's roles in the systematic review process: a case study. J. Med. Libr. Assoc. 93(1): 83-7. Information Age, second Edition." <http://www.greenwood.Com>.
- Romanov K, Aarnio M. A. (2006). survey of the use of electronic scientific information resources among medical and dental students. BMC Med Educ 6(28).
- Webber S. & Johnston B, (2002). Assessment for information literacy. International conference on IT and information literacy, 2002, 20-22, Glasgow, Scotland. Retrieved October 19, 2016, from <http://www.learnhigher.mmu.ac.uk/research/InfoLit-Literature-Review.pdf>.